

teix *pesú* amb el mateix sentit a la Vall d'Aran, però s'hi sent menys que en el vessant cat. (com que no l'hi havia anotat en els cinc anys primers d'enquestes araneses, ja no fou inclòs en el meu *Vocab. Aran.*), i només el recordo de la part alta (Pujolo, veïna del Pallars).

Després el vaig anar sentint a totes les altes valls des de la Valira fins a la Ribagorçana: fins a la de Boí [«munt cònic d'herba dallada» Taüll, 1953, on tendeix a antiqat-se]. Són típiques, frases com *un pesó de pala* Tor (1932), *lu pesó de la pastúra* 'el munt de fenc en la pallissa' (Areu), *pesó de la pala* Farrera, «un *pesó* és una roglana grossa de palla», Tavascan. Crida l'atenció la gran freqüència de la concreció toponímica, amb comparacions orogràfiques: *Los Pessons*, gran circ d'estanys separats per turons cònics, en el terme de Soldeu (entre el poble, la Vall d'En-Valira i el capdamunt de la Vall del Madriu, cf. el que vaig posar-ne a *E. T. C.* II, 24, 18), on els «*peussions*» són justament aqueixos puigs cònics: és l'espècimen extrem-oriental del mot. Tossal i estanys del *Pessó* damunt el port més alt dels que separen la Vall de Taüll de la de Cabdella: també pic de forma cònica (altíssim aquest). *Los Tres Pessons*, a la ratlla entre Cabdella i Avellanós: altres tres grossos pujols (1957). *Pessós* alta partida del terme de Sorpe (1957).

Ara bé, és veritat que hi ha un mot de forma bastant semblant en basc, i també aplicada a la toponímia, que podria suggerir una etimologia pre-romana comuna per al mot basc i el pallarès. Schuchardt ja va assenyalar-lo: baix-nav. *phexoin* (terminació *-oin* < *-ONE*), que ell definia «Umwallung», i Azkue «vallado, trinchera», Mitxelena afegeix «o pared de tierra que sostiene un terreno elevado», «escarpa, declive» (*Apell.*, § 522). Ni l'un ni els altres no tenien notícia del mot català; qui sap si, havent-lo notat, ens haurien ajudat més a resoldre el dilema que se'ns presenta entre euskèric i romànic.

També pertany als altres dos dialectes basc-francesos: sul. *phexū* «tranchée», *phexun-arroila* «fossée, rigole», i *pesun* en una part del Labort; potser amb derivats topogràfics i fins toponímics: *bezoiñaska* «fosse» en el vocab. de Harriet.⁴

L'afinitat semàntica del mot basc amb el pallarès no és pas inconcebible, si hagués començat per designar un lloc encerclat per un vall circular (n'hi ha molts a les Landes): d'una banda, llavors, el fossat (basc); per l'altra, el bloc de pedra o terra enrondat pel vall; i des del munt de terra (NLL pall.?), el munt vegetal etc. (sentit romànic). Possibilitat ja netament incerta.

Fonèticament i etimològica, el mot basc és problemàtic. Sobretot perquè no té menys extensió una variant amb *l-*: a-nav. *lezoi* 'fossat', 'clos' («graben, hecke»), i també *lezoin* o *lesuin* a la resta del Labort (Schuchardt, *l. c.* i *ZRPb.* xi, 482-3); Uhlenbeck (*Vgl. Lautl. d. bk. Dial.*, 69) se'n sentí intrigat, i conjecturava si calia partir d'un ètmon amb *pl-*: d'on, per una banda, *p-* i per l'altra *l-*. Però amb això no anem enlloc: un mot basc amb *p-* + vocal ja inspira desconfiança i sus-

cita la idea d'un manlleu; això sol, doncs, ja faria trontollar la idea d'una etimologia proto-basca — ¿potser és *phexoin* el que ve del romànic, o manlleu d'un mot ibero-pirenaic? I justament una inicial amb *pl-* fóra una negació rotunda de tot origen basc (res més contrari al basc que combinacions inicials d'oclusiva): el suggeriment d'Uhlenbeck es descarta tot sol.

Una alternança inicial *ɸ/p/l-* no és ordinària en basc, però fóra menys inconcebible; llavors, però, seria, en tot cas, a condició de prescindir del suposat nexa amb el cat., car aquest ens força a creure que l'ètmon tenia *p-* inicial, que de les tres inicials és justament la més anòmala des del punt de vista basc.

Més fàcil, en canvi, és admetre que el mot basc derivi del basc conegut *LEZE* 'avenc', o s'hi relacioni en una forma o altra, aquest sí ben establert com a euskèric i amb sòlida representació en la nostra toponímia d'aquella zona (*Lles*, aran. *Lés*, boïnès *Llesp* < *LEZ-PE* 'en avall de la cova'). Provisionalment em decantaria a creure que el mot basc resulta d'un encreuament de parònims quasi-sinonímics: l'euskèric *LEZE* 'cova, avenc' i un derivat romànic de *FOSUS*, potser *FOSIONEM* 'excavació': és normal que una *f-* romànica doni dialectalment en basc adés *b-*, adés *p-*. Això, doncs, descartaria tot rrelligament del cat. *pesó* amb el basc *phexoin/lezoin*.

Més gran és la semblança i sembla més orientadora, amb el mot que s'usa a l'Alt Aragó per anomenar un tros de carn (com el de Vimbodí): «*pisca*: porción de carne» ja a Benasc (Ballarín), seguint *pisca* «trozo cortado de carne» a Alquézar (Arnal Caveró) i a Bielsa (Badia), i arriba fins a Echo, on el glossari de Buesa defineix «trozo de carne» a *MzCoarasa*, i en el text mateix de *MzCoarasa* és en general la carn que mengen els pastors en llurs àpats: la pastorada va menjant i bevent de tot fins a la «--- zaguera micaza ['molla de pa']; / la *pisca* van a emprendre» (*MzCoarasa, Añada 'n Echo*, p. 55).

Altres possibilitats més o menys incertes: *Personada*, llogaret de la Conca de Tremp (a l'E. de la vila, agregat d'Hortoneda) damunt el qual es veuen turons de la forma alludida (probablement amb *-ada* = *-eda* collectiu): escrit *Peçonada* en un doc. de 1443 (pot ser aquest llogaret, encara que sigui en un capbreu de Morella), detall d'interès per la *-ç-*: perquè, com indico en *EntreDL* I, 22, sembla que allà encara es distingia *-ç-* de *-ss-* en el S. xv. L'Abbé Negre, en *Toponymie de Rabastens* (§ 1349), en la toponímia menor d'aquest cantó del Tarn, junt amb set casos de *pesso* f. 'peça' (= 'camp'), en troba sis de «derivés intensifs» (en *-asso*, *-eto*, *-otte* etc.); mentre que aquells dos en *-ONE* van proveïts d'article, i per desgràcia no en precisa bé el significat (*lo Pesson* 6 km. ONO. de Rabastens, i un altre *Lou Pessou*, any 1837). ¿El mot pallarès *pesó* s'hauria estès doncs fins al Tarn?

Plana-Pissuèny (*pisúny*) és una partideta entre Denui i Ribera (vall de Castanesa): derivat antic en *-ONEA*? *Bony des Pessoles* de 2520 alt., de cim ovalat, en el terme de Bono (mapa IGC 958 × 894): però és clar que aquí es podria tractar simplement d'unes pe-